

MAQSUD SHAYXZODA O'ZBEK ADABIYOTIDAGI O'RNI.

Nilufar Maxammadiyeva Farmon qizi
Toshkent Davlat Transport Universiteti
"Temir yo'l transport muhandisligi" fakulteti
MMT-8 guruh talabasi

Annotatsiya: Maqsud Shayxzoda o'zbek adabiyotida muhim shaxs sifatida tanilgan. U o'z asarlarida zamonaviy ijtimoiy muammolarni, inson his-tuyg'ularini va milliy qadriyatlarni o'ziga xos uslubda yoritgan. Maqsud Shayxzoda o'z ijodida o'zbek xalqining madaniyati, an'analari va tarixiy merosini aks ettirib, adabiyotimizni boyitishga katta hissa qo'shgan. Uning asarlari, jumladan, she'riyat va proza janrlarida, o'z zamonasining ijtimoiy-siyosiy muhitini chuqur tahlil qilib, o'quvchilarga hayotning murakkabliklarini va insoniy munosabatlarni tushunishga yordam beradi. Shayxzodaning ijodi o'zbek adabiyotining rivojlanishida yangi yo'nalishlar

Kalit so'zlar: Maqsud Shayxzoda, o'zbek adabiyoti, adabiyoti, ma'naviy qadriyatlar, xalq og'zaki ijodi.

Maqsud Shayxzoda — o'zbek adabiyotining yorqin va muhim namoyandalaridan biri bo'lib, u o'z ijodi bilan o'zbek milliy madaniyatining rivojlanishiga katta hissa qo'shgan. 1895-yilda tug'ilgan Shayxzoda, o'z zamonasining ijtimoiy-siyosiy muhitidan ilhomlanib, adabiyotda o'ziga xos iz qoldirgan. Uning asarlari nafaqat badiiy, balki ijtimoiy va ma'naviy jihatdan ham ahamiyatga ega bo'lib, o'zbek xalqining turmush tarzi, urf-odatlarini va muammolarini chuqur tahlil qiladi. Maqsud Shayxzoda o'z ijodida xalq og'zaki ijodining boy merosini zamonaviy adabiyotga olib kirgan. U o'z asarlarida o'zbek xalqining dardini, orzu-umidlarini va hayotiy haqiqatlarini aks ettirgan. Maqsud Shayxzoda she'riyatida romantik va realizm elementlari birlashib, o'zbek adabiyotining yangi yo'nalishlarini ochib bergan. Uning asarlari, ayniqsa, o'zbek qizlarining go'zalligi, sevgi va vatanparvarlik kabi mavzularni o'z ichiga oladi. Maqsud Shayxzoda o'z zamonasida adabiyotning rivojlanishiga katta hissa qo'shgan bo'lsa-da, uning ijodi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. U o'zbek adabiyotida o'ziga xos uslub va ovozga ega bo'lgan yozuvchi sifatida tanilgan. Maqsud Shayxzoda ijodi nafaqat adabiy meros, balki o'zbek xalqining tarixiy va madaniy qadriyatlarini saqlab qolish va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Uning asarlari bugungi kunda ham yangi avlodlar uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qilmoqda. Shu sababli, Maqsud Shayxzoda o'zbek adabiyotida o'ziga xos o'rin tutadi va uning ijodi o'zbek xalqining ma'naviy hayotida muhim iz qoldirgan. U o'z asarlari orqali o'zbek xalqining o'zligini anglashiga, madaniy merosini qadrlashiga va kelajak

avlodlarni tarbiyalashda muhim rol o'ynagan. Maqsud Shayxzoda ijodini o'rganish, o'zbek adabiyotining rivojlanish tarixini chuqurroq tushunishga yordam beradi.[1]

Maqsud Shayxzoda o'z ijodida o'zbek xalqining turmush tarzi, urf-odatlarini va muammolarini aks ettirgan. Uning asarlarida xalqning og'ir hayoti, ijtimoiy adolatsizliklar va ma'naviy qadriyatlar muhim o'rin tutadi. Maqsud Shayxzoda o'z asarlarida xalq tilidan foydalanib, oddiy insonlarning his-tuyg'ularini, orzu-umidlarini, dardlarini ifodalagan. Maqsud Shayxzoda she'riyatida romantik va realizm elementlari birlashgan. U o'zining "Yurak" va "O'zbek qizlari" kabi she'rlarida sevgi, vatanparvarlik va insoniylik mavzularini yoritgan. Uning proza asarlarida esa, ijtimoiy muammolar, insonning ichki dunyosi va psixologik holatlari chuqur tahlil qilingan. Maqsud Shayxzoda o'zbek adabiyotida o'ziga xos uslub va ovozga ega bo'lgan yozuvchi sifatida tanilgan. Uning asarlari o'zbek adabiyotining rivojlanishida muhim rol o'ynagan. Maqsud Shayxzoda o'z ijodida xalq og'zaki ijodini, an'anaviy hikoyalar va afsonalarni zamonaviy adabiyotga olib kirgan. Bu esa o'zbek adabiyotining boyishiga va uning xalq bilan bog'liqligini kuchaytirishga xizmat qilgan. Maqsud Shayxzoda o'z asarlari orqali o'zbek xalqining ijtimoiy va madaniy hayotiga ta'sir ko'rsatgan. U o'z zamonasining muammolarini o'z asarlarida yoritib, o'zbek xalqining o'zligini anglashiga yordam bergan. Maqsud Shayxzoda o'z ijodi bilan yosh avlodni tarbiyalashda, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim rol o'ynagan.[3]

Maqsud Shayxzoda she'riy ijodida, asosan, zamonaviy mavzularda qalam tebratdi, dramaturgiyasida esa, tarixiy o'tmishga teran nazar tashlab, undagi zamonaviy muammolarni yoritishga yordam beruvchi siymolar va voqealarga yangi badiiy hayot bag'ishladi. U umrining so'nggi yillarida Beruniy to'g'risida so'nggi sahna asarini yozdi. Shayxzoda, badiiy ijodning barcha tur va janrlarida asarlar yoziygina qolmay, adabiyotshunos va tanqidchi sifatida ham samarali ijod qilgan. 1941-yildayoq „Genial shoir“ monografiyasini e'lon qilgan Maqsud Shayxzoda umrining so'nggi kunlariga qadar Navoiy hayoti va ijodi bilan muttasil shug'ullanib keldi. U Navoiyning 500 yilligi munosabati bilan yozgan „Navoiyning lirik qahramoni haqida“ (1948) maqolasidan keyin „Navoiy lirikasining ba'zi bir poetik usullari haqida“ (1959), „Ustozning san'atxonasida“ (3 qisimli maqola, 1965—66), „G'azal mulkingning sultoni“ (1966), „Tazkirachilik tarixidan“ (1968) singari yirik ilmiy tadqiqotlar yaratib, Navoiyshunoslik fanini yangi taraqqiyot bosqichiga olib chiqdi. Maqsud Shayxzoda adabiyotshunos va tanqidchi sifatida ham samarali qalam tebratib, o'zbek xalq og'zaki ijodining Fozil shoir singari namoyandalari, „Alpomish“, „Shirin bilan Shakar“ kabi asarlari, o'zbek mumtoz va zamonaviy adabiyotining Bobur, Muqimiy, Furqat, Oybek, G'afur G'ulom, Hamid Olimjon, jahon adabiyotining Nizomiy Ganjaviy, Shayxzoda Rustaveli, A.S. Pushkin, N.A. Nekrasov, A.N. Ostrovskiy, T.G. Shevchenko, A.P. Chexov singari namoyandalariga bag'ishlangan asarlar yozdi. Pedagog olim va shoir

sifatida esa talaygina shoir, adabiyotshunos va tanqidchilar avlodining yetishib chiqishiga munosib hissa qo'shdi.[7]

Shuningdek, Maqsud Shayxzoda ko'plab she'rlar, maqolalar va hikoyalar yozgan. Uning asarlari o'zbek adabiyotining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'z zamonasining ijtimoiy va madaniy muhitini aks ettiradi. Maqsud Shayxzoda ijodi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan va yangi avlodlar uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qilmoqda.[4]

Xulosa: Maqsud Shayxzoda o'zbek adabiyotida o'ziga xos o'rin tutadi. Uning asarlari nafaqat adabiy meros, balki o'zbek xalqining tarixiy va madaniy qadriyatlarini saqlab qolish va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Maqsud Shayxzoda ijodi o'zbek adabiyotining rivojlanishida yangi yo'nalishlar ochib, o'zbek xalqining ma'naviy hayotida muhim iz qoldirgan. Uning asarlari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmay, yangi avlodlar uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shayxzoda, M. "O'zbek qizlari". O'zbekiston, 1990.
2. Shayxzoda, M. "Yurak". O'zbekiston, 1995.
3. Shayxzoda, M. "Qizil gul". O'zbekiston, 2000.
4. Shayxzoda, M. "Ona". O'zbekiston, 2003.
5. Shayxzoda, M. "Yurt". O'zbekiston, 2005.
6. Shayxzoda, M. "Sevgi". O'zbekiston, 2010.
7. "O'zbek adabiyoti tarixi". Tahririyati: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi, 2018.